

PANEL: “KIBRIS UYUŞMAZLIĞI”

26 Mart 2015, saat 14.00-16.00

İletişim Fak. Salonu

KONUŞMACILAR:

1. Prof. Dr. Sadi ÇAYCI (Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü).
2. Sn. Osman ERTUĞ (Emekli Büyükelçi, KKTC Cumhurbaşkanlığı Diploması Özel Danışmanı ve Sözcüsü).
3. Dr. Ahmet Zeki BULUNÇ (Emekli Büyükelçi, Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Yönetim Kurulu Üyesi).

ÖZET:

Prof. Dr. Sadi ÇAYCI: Hukuki açıdan “Kıbrıs Uyuşmazlığı”nın incelenmesi öncelikle bazı temel soruları sormayı gerektirir: 1- 1960 Andlaşmaları ile kurulan “Kıbrıs Cumhuriyeti” bugün var mıdır? 2- Güney Kıbrıs’ın Kıbrıs Cumhuriyeti’nin meşru hükümeti olarak tanınması milletlerarası hukuka ne kadar uygundur? 3 – Kuzey Kıbrıs’ta fiili bir durum, hatta işgal olduğu söylenir. Güney Kıbrıs’taki hükümetin durumu ve konumu fiili durum değil midir? 4 – 1960’ın Kıbrıs’a özel milletlerarası hukuki çerçevesi halen yürürlükte midir? Örneğin, Antlaşmaların öngördüğü, uyuşmazlığın çözümüne ilişkin yöntem ve kurallar izlenmekte midir? Yoksa -bu hükümler uygulanamaz olarak kabul edilip- uyuşmazlıkların barışçıl yollarla çözümüne dair genel hükümler içeren Birleşmiş Milletler Şartı’nın 33. maddesi mi esas alınmaktadır? Yoksa, 1960 tarihli antlaşmalar, konusu kalmamış antlaşmalar durumuna mı düşmüştür? 5 - Uyuşmazlığın tarafları “Garantör Devletler” ve “Kıbrıs Cumhuriyeti”dir. Garantör devletlerden biri olan Türkiye’nin Kıbrıs politikası nedir? Türkiye’nin bu konuya ilişkin milli güvenlik siyaseti belirlenirken objektif ölçütler mi, yoksa duygusal – aşırı milliyetçi yaklaşımlar mı esas alınmıştır? 6- Türkiye Cumhuriyeti, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ni 1983 yılında bağımsız devlet olarak tanımıştır. Ancak bu tanımanın milletlerarası hukukun kuralları gereği olan boyutları doğru yönetilebilmiş midir? Örneğin; Türkiye, KKTC’nin egemen eşitliğine, kendi geleceğini belirleme hakkına veya milletlerarası ilişkilerin önemli bir kavramı olan karşılıklılık ilkesine yeterli saygıyı göstermiş midir?

Sn. Osman ERTUĞ: Kıbrıs uyuşmazlığına ilişkin görüşmeler, 50 yıllık tarihi olan uzun bir maratondur. Süreç, “tarih tekerrürden ibarettir” deyiminin tam bir örneğidir. 1968 yılında yapılan ilk görüşmeler sonucu hazırlanan taslak zamanın

Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios'a sunulmuş, ancak, yönetimin Yunanistan'la *enosis* (birleşme) amacıyla bağdaşmaması nedeniyle reddedilmiştir. 1974 yılında Yunanistan tarafından Makarios yönetimine karşı darbe yapılmış ve yönetime el konulmuştur. Bu aşamada, Türkiye'nin önünde iki seçenek söz konusu olmuştur: Bu durumu kabullenme, ya da bu duruma son verme. Türkiye ikinci yolu seçerek, 1974 yılında Kıbrıs Barış Harekati'nı gerçekleştirmiştir. 1975 yılında yapılan bir antlaşmayla nüfus mübadelesi gerçekleştirilmiştir. Bu politika önemlidir zira Kıbrıs'ın iki toplumlu – iki kesimli bir yapıya dönüşmesinin başlangıcı olmuştur. Ancak, bu aşamadan sonra Rumlar, statükoyu –o tarihlerde mevcut durumu-korumaya yönelik bir politika izlemiştir. Rumların 2004 yılında Annan Planı'nı reddetmesinin ardından Kofi Annan, Rumların çözüm istemediğinin görüldüğünü, Rum tarafının sadece bir plana hayır demediğini, bir çözüme de hayır dediklerini belirtmiştir. Güney Kıbrıs'ta 2013 yılında Anastasia'nın Rum Yönetimi Başkanlığına gelmesinden bu yana Rumlar, görüşmelerde ayak sürmekte, süreci sürüncemede bırakma politikası izlemektedir. Halihazırda KKTC bekleme durumundadır ve imkân olduğu sürece de, görüşmeleri sürdürecektir. Ancak, KKTC, uyuşmazlığın artık sonlanmasını, yani, çözümlenmesini istemektedir. Öte yandan, kabul edilebilir bir çözüme ulaşılabilmesi için önceden belli bir metodolojiyi belirlemek gerekmektedir. Böylece taraflar kolayca masadan kaçmamalıdır. Böyle bir metodoloji oluşturulamayacaksa, alışılmış “kalıpların dışında” bir yöntem izlenebilir. Herkes masadan kalkanın kim olduğunu bilmektedir. KKTC intikam peşinde değil, hakkı olanın peşindedir. KKTC'ye uygulanan izolasyon kaldırılmalıdır. Eşit bir halk olarak herkes gibi biz de dış dünyaya angaje olabilmeliyiz. Çıkarlar üzerine kurulu bu düzende olayları çok iyi okumalıyız. Aksi takdirde başarısız oluruz.

Dr. Ahmet Zeki BULUNÇ: Kıbrıs Adası stratejik ve jeopolitik önemi nedeniyle milletlerarası ilişkilerde her zaman odak noktası olmaktadır. Tarihsel olarak da durum böyledir. Dolayısıyla, “Kıbrıs Uyuşmazlığı” konusunda yeni bir adım atılırken değişen – gelişen jeopolitik unsurlar dikkate alınmalıdır. Doğu Akdeniz Sorunu bu bağlamda önemlidir. Annan Planı döneminde uyuşmazlığın çözülmesinin ödülü olarak Avrupa Birliği'ne girme vaadedilmekteydi. Günümüzde de buna benzer bir biçimde, uyuşmazlığın çözüme kavuşturulması halinde Doğu Akdeniz'de yer alan doğal kaynaklardan elde edilecek zenginlikler vaat olarak sunulmaktadır. Oysa Güney Kıbrıs ve Yunanistan uzlaşmayı istememektedir, bir uzlaşma için siyasi iradeleri yoktur. Çünkü statüko –şimdiki durum- onların lehinedir. Güney Kıbrıs, Mısır, Lübnan ve İsrail ile yaptığı ikili antlaşmalarla, deniz yetki alanlarını sınırlandırmaktadır. 2012 yılında Türkiye ve KKTC arasında da, kıta sahanlığının belirlenmesine ilişkin bir antlaşma yapılmıştır. Bu antlaşmayla belirlenen sınırlar, Güney Kıbrıs'ın kendisine ait olduğunu öne sürdüğü alanların bir kısmını da içine almaktadır. Bu bilgiler ışığında Güney Kıbrıs masaya tekrar oturduğunda –ki eninde sonunda oturacaktır-; öncelikle KKTC'nin yapması gereken, taviz vermek yerine, taviz koparmaktır. Türkiye ile Adanın batısındaki deniz alanlarını da içine alan bir antlaşma

yapılmalıdır. Böylece KKTC'nin statüsü daha da ileriye taşınacaktır. KKTC tek devletli bir çözüme yanaşmamalıdır. Eğer bu uyuşmazlığı milletlerarası hukuktaki ilkelere bağlı kalarak çözmeye çalışıyorsak; meseleyi iki devlet arasındaki – milletlerarası- bir mesele olarak görmemiz gerekmektedir.